

110

187

188

881

ANNOIATIONES IN

libros Aristotelis de Caelo

de subiecto.

Reg

Corpus simplex aptum moueri e' subiectum huius libri sed e' compositum p' accidentia, ut si albus, q' falsu' dicitur. Atq' de ijs q' sunt p' accidentia non e' sciam.

Et intelligendus de illis rebus q' p' accidentia sunt ut inuentio e' scilicet in p'prietatibus eorum.

Elementa composita sunt ex mixta for' q' n' sunt simplicia. Negi' autem q' simplicia n' opponit' compositum sed mixtum.

Sunt oes qualites q' sunt mixtae. De his dicitur e' autem oes n' n' unum q' conu'gunt h'et unam indidm' gradu, alteram in e' mixto, alteram e' mixto e' contrariam ut dicitur. Atq' q' sunt mixtae. neg' autem q' n' sunt p'.

Subiecto horum librorum

in varias sententias auctores inisi sunt. Et dicitur namq' Alexandro quem B. Romas sequitur vniuersum e' subiectum, eo quod de caelo hoc e' de vniuerso inscribantur hi libri. hinc quod Ar. de vniuerso quaedam p'prietates demonstrat et patet primo lib. ubi perfectum e' vniuersum dicitur finitum, ingentum, & in corruptibile. R. Amblicus, v. q' Syriacus dicit in ijs libris subiectum e' corpus coeleste considerari tamen quasi ex con. leg. elementare corpus non alio de caelo, ut dicunt nisi quatenus elementorum notitia ad ea quae sub caelo sunt manifestatae ducit. Symphitij aut' (cuius sententia ut p'pabilior a nobis e' amplectenda) affirmat subiectum horum lib. e' simplex corpus in coi' ut suble' comprehendit caelum & q' elementa, ea t' r'oe' qua' ad locum mobile e' non quasi mobilitas ad locum. Sit r'oe' formosus subij', sed attributum potissimu' quod a simplicibus corporibus in ijs lib. consideratur.

Subiectum huius
trabari q' e'
corpus simpli'

Inscribuntur porro hi lib. de caelo, hoc e' corpora caelestia tanqua' de p'prietate vniuersi parte. De ordine v. q' collocatio horum lib. p'p' & libros de p'prietatibus abscultatione nemo e' qui ambigat, q' medij d'robina' exposcit ut a corvibus ad minus cora' progrediamur ut initio primi lib.

metodus

phisicoru'

ut ubi venerantur. I. Hunc igne & voce: benignidem confirmat logica
di. et appellandi usu, qm duo no oq vocamus sed ambo, de tribus aut
effiimus e.

tex

Quare cum oia. Probat corpus ee perfectum ex quo Liebit collige
re uniuersum cum sit corpus ee perfectum, & argumentatur. Hoc m.
oia, oia, atq; perfectum no differunt formalit, nam oia vocabulo im-
portant integritatem, sed solum differunt mo, i, ex parte horu de quibz
dnr, Nam oia tribuimus discretis rebus oia vero, atq; perfectum coimui;
sed inter magnitudines solum corpus e oia, i habes oia diuisiones: q in
ter oia magnitudines solum corpus e perfectum.

Corum igr corporum. ostendit uniuersu no m ee perfectu
ea roe qua corpus e ut cetera corpora, sed etiam ee simplr
atq; oia perfectum. argumentatur hoc modo. Illud corpus quod ita e
totum ut sit et pars e oia perfectum: sed uniuersum ut vocabulu
ipsum significat ita e totum ut no sit pars: q e simplr & oia p-
fectum. Alia. de clarat qm licet cetera corpora eo roe qua corpo-
ra sunt sunt perfecta qe in comparatione totius uniuersi subeunt roem
partis no sunt no perfecta, sed unum quod q multa quodammodo est
totum, s. et pars, perfectum & imperfectum.

tex

Caput secundum.

Demonstrata uniuersi perfectioe accedit. An ad singulas eius p^{te} manifes-
tandas, hoc e elementa, & corpus coeleste: on suris quod hoc cap. prout or-
elementa dandum ee sum corpus simplex non nulla supponit. Primum
e oia corpora ratio magnitudines re, seu qua magni ad mens abent
seu qua magnitudinem habent eoee suapte no moueri loco quod quidem
suadet. qz oia corpora ratio nam habent qua s primum motus nihil aut moue,
ni qz talis motu alio nisi ee locali possit moueri q oia corpora ratio
suapte no sunt loco mobilis.

Primum suppositum

agit de motu
de mobilibus
ut a fixis
uentum.

tex

Omnis aut motus. 2^a suppositio e oem motum locale aut ee
rectum aut circularem aut ex his mixtum. Probat aut no ee plures sim
qm motus rectus plures quam duos illos qz dua tm sunt magnitudines simplices super quas
fit motus localis, recta s. & circularis, peres quas sumitur descriptio specifi-
ca motu localium ut s^o p^{te} e explicatum. Bemde desinit utriusq; motu
simplicem dicens motum circularem simplicem ee illum qui circa
medium fit s. uniuersi. Motus aut rectus simplex aut e sursum aut
deorsum

2um

descriptio
motu.

deorsum, Deorsum sursum e' ille quo ut' emedio mundi deorsum v' quo
itur ad medium mundi ex dictis colligitur 3° e' motus localis simpliciter
s. motum emedio, ad medium, circa medium

tex

Cum aut' corpus. Ex diversis quodam mobilium oritur Ar' motus simpliciter
recte in superiori suppositione dicitur e' motum localem, in simpliciter
et mixtum. cum n. corporum alia simpliciter et alia mixta ex sim
pliciter, efficitur ut motus qui Guisio corporibus conveniunt alij
simpliciter sunt, alij mixti. Motus n. e' alij mobilij seu perfectio, per
fectio v' proportionari debet rei cuius e' perfectio. Ex qua probatur 3°
suppositio colligitur. s. unum quoddam corpus simplex moveri, nati vno
motu simplici mixtum v' no' ita moveri, nisi sit aliquod corpus
pus simplex quod ceteris predominet et in ferro cernere in qua
terra superat cetera elementa, ceterum quomodo ha' suppositio
vera sint ad hanc cap. exp' endemus.

3um suppositio

tex

Si igr' simplex. In reliqua p' huius cap' probat Ar' quing.
verbis dandum e' s^{um} corpus simplex praeter 4 elementa. Prima e' Mo
tus simplex convenit nati 2° alicui corpori simplici (nam et si nati
conveniat alicui corpori mixto conveniet in eo alicui corpori sim
plici quod in eo predominatur s. proinde no' dicitur ei e' convenire.
sed simplici corpori quod in eo predominatur) sed motus circularis
e' motus simplex, existitq' in rerum na' ut sensu patet in sole ac cat.
astris: 3° datur in rerum na' corpus simplex e' nati conveniat motus
circularis tale aut corpus no' pot' e' aliquod ex 4 elementis (elementa
namq' nati feruntur sursum aut deorsum s. unius cuiusq' corporis
simplicis vnde e' in motus simplex ut patet ex 3° suppositioe) 4° da
dum e' s^{um} corpus simplex definitum certis a 4 elementis.

tex

Si sice praeterea. Suppositio duobus quibusdam s. motum bra
tex nam i. violentum contrariari motu s. nam eiusdem mobilis s.
vni s. e' contrarium unum sic conficit 2^{am} roem. Aut motus circulo
ris quem in caelo conspiciamus convenit caelo nati, aut praeter nam
sive violenter: si nati no' poterit caelum e' aliquod ex elementis ut
in superiori roe ostensum e' quare caelum erit s^{um} corpus simplex.
Ab elementis definitum quod erat p'bm. Si v' dicitur convenire caelo
violenter tunc tale corpus habebit aliquem alium motum simplicem,
nati s. aut sursum, aut deorsum atq' ideo erit unum ex elementis
quare cum motus sursum s. deorsum inter se contrarij sint vni motui
dabuntur contrarij duo motus p'ie definiti quod e' contra 2^{am} suppositioem.

quod

Quod si rursus dicitur corpus aliud quod violenter et a se mouetur circulariter esse aliud ab elementis id sane esse non potest nam deberet ei natura conuenire aut motus sursum aut deorsum: si sursum esset ignis, vel aer, si deorsum, esset terra vel aqua: 9° deberet esse unum ex elementis.

Sed contra hanc rationem obijciat maiorem propositam esse falsam, dicere enim in celo nec natura nec violenter conuenire motum circulaarem sed praeter nam ut distinguitur a violento: quod si Aer intelligat per motum praeter nam, non violentum, sed eum qui nec natura nec violentus hinc est. Suppositio falsa erit motum inquam praeter nam e contrarium motui naturae, alioquin motus sursum naturae ignis darentur duo motus contrarij deorsu, & circularis qui ei praeter nam conueniunt, quod in e contra est am suppositioem quam fecit. Respondum.

Respondum est in per motum per praeter nam intellexisse Aerem violentum, & ad huius impugnationem qua quis diceret motum conuenire celo praeter nam, pro ut distinguitur a violento: dicitur ea qua mouentur praeter nam hoc modo moueri ad motum alterius corporis, constat vero corpora caelestia non moueri ad motum corporum inferiorum, sed ad motum superiorum; cumq; in illis deueniendum sit ad aliquod primum motum circulariter ei sane conuenire debet motus circularis, aut natura aut violenter.

At v^o talem. 3^a ratio est motus simplex prior natura caeteris motibus simplicibus debet conuenire corpori simplici natura priori reliquis simplicibus corporibus quibus reliqui motus simplices conueniunt: Sed motus circularis est prior natura recto qui conuenit & elementis: 9° praeter & elemento dandum est corpus simplex praestantius est prius natura elementis. Minus probat quod motus circularis est perfectior recto ut ostensum est lib. 3. p. 1. cap. 9 id quod rursus confirmat quod circulus supra quem fit motus circularis est perfectior recta linea. Nam lineam rectam si infinita admitatur caret oio terminis, ac proinde est quodammodo imperfecta: si vero finita est ei potest fieri additio quod de notat imperfectiorem quorum neutrum conuenit circulo, nec natura est simplex infinitus, nec rursus finem habet, aut initium actu ex parte cuius ei possit additio fieri.

tex.

Præterea si motus. Ante ^{an} rationem duo supponit unum est oem motum, aut esse finem naturam aut praeter nam, ubi per motum praeter nam intellige motum prout uis est violentus, et ei qui nec violentus, nec natura est quo modo interdum sumitur; Alterum est oem motum qui conuenit alicui simplici corpori praeter nam, conuenire alicui alteri corpori simplici natura.

tex.

171
mobi. hinc ita argumentatur. Motus circularis convenit prater naturam
elementis: q^o datur 5um corpus simplex cui nat^o convenit. Corseq^o p^o
ex suppositionibus.

tex

Insuper si convenio. 5^a r^o e^o motus circularis ut experientia
docet mixtum n^o e^o: aut q^o e^o aliquod corpus simplex cui nat^o conve
niat aut non. Si datur Sabctur institutum q^o cum motus circularis
nulli elementorum nat^o conveniat, ut ex supra dictis patet debetur^{um}
corpus simplex cui nat^o datur competere. Non dari aut corpus sim
plex cui nat^o conveniat motus circularis sed prater naturam, id quod
impossibile e^o. Mirum n. e^o q^o o^o absurdum solum motum circu
lare qui solus continuus e^o & perfectus ut in lib^o p^o p^o ostensu
e^o nulli corporum accomodari. Ea namq^o qua rebus alijs conveniunt
prater naturam. Sitius perire solent quam ea qua nat^o conveniunt
nisi forte illa diriventur ab aliquo quod nat^o conveniat, quod addi
derim p^o motum circulare ignis qm licet igni conveniat p^o
nam q^o in dirivatur a motu nat^o corporum celestium n^o e^o in com
modum quod sit diuturnus quam motus nat^o ignis: est aut in com
modum si nulli corpori est nat^o. Ex dictis colligit quod si cor
pora celestia cent de nat^o ignis (ut n^o nulli voluerunt) n^o minus pra
ternam eis conveniret motus circularis, quam motus d^o corpus qm mo
tus sursum e^o nat^o unius aut cuiusq^o corporis simplicis unus tm e^o
motus simplex nat^o

Obiectiones aduersus Arist^o Suppositiones.

Non vni vera e^o illa suppositio ab Arist^o p^o p^o q^o tam ad uer
sus 2^{am} sic licet arguere. Caelum Empirem e^o corpus nat^o nec p^o loco
moueri. v^o q^o falsa e^o 1^a sup^o qua dictume o^o nat^o corpora p^o
suapte ena^o loco moueri.

Demde aduersus 2^{am} sup^o sic obijatur Motus formica v. gra^o per
lineam gyriuum columnae e^o motus localis, nec tm e^o rectus nec circu
laris, cum nec per lineam rectam fiat, nec per circulu^o p^o p^o nec
deniq^o v^o e^o mixtum. v^o q^o 2^a sup^o falso in qua motus diuidit^o in
rectum

rectum, circulare, & ex utroque mixtum. ¶ 3° motus quodammodo
 aëria mouentur per lineam rectam in p^{ri}m^o deorsum, vel sursum
 Anteriorem, vel posteriorem e motus rectus, nec h^{ic} e sursum, aut deor-
 sum, nō igr^o recte dictum e in 2^a. Suppositioe duos tm e motus
 Simplicis rectus sursum s. aut deorsum ¶ 4°. Aut qm Ar^o in eadem
 2^a. Suppo^e tres tm motus locales simplices numerauit intellexit 3os tm
 e motus simplices in g^{ra}e, aut in sp^{ie}: Non ingruē qm localis
 sunt tantum duo, s. rectus & circularis: Non et in sp^{ie} qm hoc
 modo sunt plures quam 3. Nam motus circularis pt diuidi in
 motum ab oriente in occidentem, & ab occidente in orientem: Nullo
 igr^o modo 3. tm sunt motus simplices.

5° ois motus corporum caelestium sunt simplices; sed in corpori-
 bus caelestibus ponuntur ab astronomis motus quidam circulares qui
 non sunt circa medium mundi quales sunt motus quibus episcicli mo-
 uentur, alijsq^{ue} orbes qui excentrici p^{ro}p^{ter}ea d^{ic}untur quod ip^{so}rum ce^{nt}rum
 sit extra centrum totius uniuersi circa quod ceteri orbes mouentur.
 6° nō recte in 2^a. Suppositioe definiunt Ar^o motu^m circulare simpli-
 cem e illum qui fit circa medium s. uniuersi ut in contextu in
 e repetiti sumus.

7° Aduersus 3^{am} Suppositioem pt argui. Motus locales corpori-
 bus simplicibus nales non sunt simplices: 9° falsa e 3^a Suppositio qua
 dictum e unum quodq^{ue} corpus simplex moueri nōr^o uno motu simpli-
 ci. Antec. p^{ro}b^o quia motus nales elementoru ut Ar^o h^{ic} solum 8. p^{ro}b^o.
 docuit: sed et in ijs lib^{ris} iterum affirmauit; sunt in fine uelotiores
 quam in prin^{ci}pio, Motus et corporu caelestium quo ad eas partes qua
 sunt polis uiciniores, sunt tardiores, uelotioresq^{ue}, quo ad eas qua
 a polis longius distant: sed motus in quibus h^{ic} tarditatis ac uelocitatis mixto
 reperitur nō un^o simplices e. 9° motus nales corporum simplicium
 non un^o e simplices.

8° Eadem rāo ut e in motu locali simplici, ac in cet. simpli-
 cibus motibus ut in alterationibus, at dua simplices alterationes sp^{ie} diuerse
 nōr^o conueniunt eidem corpori simplici ut humedatio, & frigefactio
 & aqua: h^{ic} 9° rōe duo motus locales simplices poterut e^{ss}e eidē corpori
 simplici nales. ¶

Simplicia Ad unum

Ad 1°

hinc tradita sunt
suppositioes ab Alé
tradita. 11.

Ad 1° in argumum dicitur celum Sempiternum esse suapte nata motu
et locali non in moueri quia ita conuenies fuit ut esset sedes beatorum
et ceteri orbis caelestes post diem iudicij a motu cessabunt. Et si suapte nata
mobiles sint. Loguod eorum motus non erit amplius necessarius ad reru genera
tionem qua deinceps cessare debet.

fuita coria
fuerunt
adum, sed qd
factum fuit
sic qd
R
iduenit aduon
n opus est.

Pro solutioe v^o coetero argu. Summo animaduertitue aduertim Arum
in 2^a suppoe (ut ait Simpliug) diuisisse solum motum natem in rectorum
circularem. Et mixtum exijs, hoc est ex recto Et circulari, quorij est
motus qui fit circa Columnam per lineam gyritiuam; aut ex pluri
bus rectis quorij est motus aialium progressiuus cum fiat extendendo aut
imptendendo membra, seu eleuando Et deprimendo. Illud in notm est
no pertinere ad vocem motus simplicis ^{circularis} quod fiat per Circulum
perfectum, quod s. mobile ad idem punctum redeat unde profectu
est. Nam sol no conficit hoc modo quada perfectum circulum cum
in eius motus simplex sit, imo nec opus est ut fiat per circulum (et si
perfectus sit) cuius centrum sit centrum vniuersi: Nam motus eorij
orbium qui excentrici vocantur sunt simplices, Et in eorum centru
no est centrum vniuersi. ut q^o sit simplex circularis satis erit si fiat
circa medium, hoc est per lineam ambientem centrum vniuersi.

Ad 2° igr argumum dicitur motum firmice v^o gra per lineam
gyritiuam esse mixtum tum ex recto et circulari tum et ex eleuatioe
Et depressoie membrorum, ideoq in 3° membro diuisiois facta
comprehendi

Ad 3° dicitur motum rectorum qui diuisus est in sursum Et deorsum
esse rectorum simplicem, motus aialium no esse simplices sed mixtos
ex eleuatioe Et depressoie membrorum.

Hinc sequitur
u est s. est motus
cales simplices in
spicem v^o firmam
a spicis est motus
solum quo ignis natus
tendit ad concuum
luna, 2^a est motus
sursum quocumq^{ue}
fertur ad concu
uum ignis 3^a est
motus deorsum
motus deorsum quo
terra fertur in
centrum. 5^a est
motus circularis
quo corpora celestia
voluunt in suo
nati loco circa
medium mundi
non latrones
circulares ab
occidente in ori
entem differunt
sicut a latioribus
ab oriente in
occidentem, cum
omnium corp^u
latioribus

Ad 4° dicitur Arum nec locutu fuisse de motibus simplicibus in spe
infima, nec in quae proximo subalterno: Sed diuisisse est motu simplici
in rectorum, Et circularem ut indus membro ex sauentia totu
diuisum, Et eandemq^{ue} subdividisse motum rectorum simplicem in sursum
deorsum ut indus membra subse continentia plures spes q^o sub motu
deorsum continentur motus natus terra, Et aqua sub motu et sursum
continentur motus natus ignis, Et aeris. Bestimat aut^{em} hoc tria membra
continentur motus natus ignis, Et aeris, Bestimat aut^{em} hoc tria membra
institutum pertinebat inuestigare hoc loco quod spes sub uno quoq^{ue}
motu deorsum quo aqua tendit et concuum sufficiens terra 4° est
motus deorsum quo terra fertur in centrum. 5^a est motus circularis
quo corpora celestia voluunt in suo nati loco circa medium mundi
non latrones circulares ab occidente in orientem differunt
sicut a latioribus ab oriente in occidentem, cum omnium corp^u
latioribus

illoz,